

Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З ПРОБЛЕМНИМИ БАНКАМИ

Анотація. Розглянуто сутність поняття "проблемні банки". Визначено основні заходи щодо організації роботи НБУ з проблемними банками. Висвітлено основні комплексні методики рейтингового оцінювання банків, які застосовуються в Україні.

Аннотация. Рассмотрена сущность понятия "проблемные банки". Определены основные мероприятия по организации работы НБУ с проблемными банками. Освещены основные комплексные методики рейтинговых оценок банков, которые применяются в Украине.

Annotation. The essence of the concept of "problem banks" is considered. The main measures that improve the work of The National Bank of Ukraine with problem banks are defined. The main complex techniques of ratings of banks, which are applied in Ukraine, have been identified.

Ключові слова: банківська діяльність, НБУ, проблемні банки, ліквідація.

У результаті економічної нестабільності, за підрахунками Міністерства фінансів США та Міжнародного валютного фонду (МВФ), в Україні на початок 2011 року зареєстровано близько 50 проблемних банків. НБУ готує тимчасову адміністрацію для визначення складності їх стану і подальшої роботи з ними. Виходячи з цього, організація роботи НБУ з проблемними банками є актуальною.

Питанням організації роботи НБУ з проблемними банками присвячено багато наукових праць таких учених, як А. Мороз [1], О. Васюренко [2], Е. Жарковська [3], Р. Набок [4] та ін.

Метою статті є визначення шляхів удосконалення роботи НБУ з проблемними банками.

Проблемний банк – це банк, який демонструє можливість чи вірогідність банкрутства [1]. Банкрутство банку може зумовити одна з двох класичних причин: неплатоспроможність, що означає відсутність у банку достатньої кількості активів, щоб виконати свої зобов'язання, та неліквідність, тобто банк не в змозі виконати свої зобов'язання перед вкладниками чи кредиторами.

Кількість банків, які знаходяться у процесі ліквідації, постійно зростає і на 01.11.11 становить 21 банк (Акціонерне товариство "Градобанк", Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку", Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк", Акціонерний комерційний банк "Європейський", Комерційний банк "Іпобанк", Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Володимирський", Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "СоцКом Банк" та ін.) [5].

Критерії проблемної діяльності визначаються НБУ на підставі аналізу дотримання банком пруденційних норм і нормативів ведення банківської справи: показників обов'язкових економічних нормативів та інших норм, передбачених нормативними актами Національного банку України [1].

Серед населення найбільшу недовіру викликають такі банки, як ВАТ КБ "Надра", ПАТ "ВТБ Банк", ПАТ "Дельта Банк", ВАТ "ОТП банк" та ВАТ "Кредобанк". Основними критеріями оцінювання, за якими їх визначено як проблемні, є надмірно активна робота банків із колекторами, непрозора схема нарахування відсотків, неефективне використання коштів, особливо в період фінансової кризи.

Проблемний характер діяльності комерційного банку, який потребує спеціальної уваги служби банківського нагляду, може визначатися на підставі оцінювання. Для оцінювання фінансового стану банку застосовуються комплексні методики рейтингового оцінювання банків.

Однією з таких методик є система CAMELS, яка застосовується переважно за кордоном. Комплексне рейтингове оцінювання комерційного банку за системою CAMELS здійснюється на підставі оцінювання кожного компонента системи за результатами виїзного інспектування банку, де С – достатність капіталу, А – якість активів, М – менеджмент, Е – надходження, L – ліквідність та S – чутливість до ринкових ризиків.

Банк, який отримав рейтингову оцінку "5" або "4", має велику ймовірність банкрутства в найближчому майбутньому, значні фінансові недоліки, недостатній розмір капіталу. Такий банк негайно включається до категорії проблемних банків.

Банк, який отримав рейтингову оцінку "3", характеризується такими недоліками фінансового стану, які можуть бути визначені в діапазоні від помірно серйозних до таких, що характеризують фінансовий стан банку як незадовільний. Такі банки можуть бути включені до категорії проблемних за рішенням Правління Національного банку України.

Найбільш відомою методикою рейтингового оцінювання банків в Україні є методика Кромонавова В. С. [3]. Вона базується на індексному методі. За цією методикою розраховується 6 коефіцієнтів (генеральний коефіцієнт, коефіцієнт миттєвої ліквідності, крос-коефіцієнт, коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт захищеності капіталу та коефіцієнт фондової капіталізації прибутку). Після цього розраховується коефіцієнт надійності, який базується на вказаних коефіцієнтах. Чим вищий цей коефіцієнт, тим краще. Якщо вище 50 балів, то банк є достатньо надійним, якщо менше 20, то надійність банку є сумнівною.

Після рейтингового аналізу банків у разі незадовільних оцінок необхідно виявляти внутрішні проблеми банку.

У разі виявлення проблемних банків НБУ може прийняти рішення про застосування одного з таких заходів:

- вимагати збільшення банком свого капіталу до встановленого нормативами рівня, завдяки чому забезпечити повний захист коштів вкладників;

- провести реорганізацію, а саме придбання цього банку більш сильним, у власність якого перейдуть всі депозитні зобов'язання;

- застосувати заходи з фінансового оздоровлення;

- відкликати ліцензію на надання банківських операцій;

- припинити діяльність банку і почати процедуру його ліквідації відповідно до чинного законодавства.

Варіантом покращення стану проблемних банків є створення санаційного банку. Метою створення санаційного банку є захист інтересів вкладників та інших кредиторів банків, як тих, що здійснюють свою діяльність у загальному режимі, так і тих, у яких призначено тимчасову адміністрацію або які перебувають у процедурі ліквідації. Але санаційний банк – це зайві витрати, оскільки купівля проблемних активів буде здійснюватися за гроші платників податків. Також подібну фінансову установу не мають створювати за рахунок ресурсів НБУ, бо це не входить до його функцій.

Отже, найбільш дієвим із заходів роботи НБУ з проблемними банками є їх фінансове оздоровлення. Ефективне вживання заходів, передбачених програмою фінансового оздоровлення, сприятиме поліпшенню фінансового стану та дотриманню економічних показників банку, відновленню загального режиму його діяльності.

Наук. керівн. Рац О. М.

Література: 1. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с. 2. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502 с. 3. Жарковская Е. П. Банковское дело / Е. П. Жарковская. – М. : Омега-Л, 2006. – 452 с. 4. Набок Р. Аспекти, що можуть призвести до виникнення проблемного банку / Р. Набок // Вісн. Нац. банку України. – 2007. – № 8. – С. 46–50. 5. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.